

Nikola Rašić

JEZICI NIZOZEMSKE I VRIJEDNOSNI IDENTITET JEZIKA

U radu se ispituje mnoštvenost jezika u Nizozemskoj, gdje je nizozemski neosporni službeni jezik. Nizozemski pripada grupi nizofranačkih jezika, a standardiziran je u nekoliko inačica, uključujući flamanski u Belgiji. Rad također analizira dijalekte i regionalne varijante, kao i povijesne i kulturne veze između Nizozemske i Belgije. Autor naglašava kako se flamanski i nizozemski ne mogu smatrati odvojenim jezicima, iako govornici njeguju više specifičnih nacionalnih identiteta. Također se raspravlja o frizijskim, niskosaksonskim i limburškim idiomima, njihovom statusu i utjecaju na jezike Nizozemske. Postavlja se pitanje srodnosti i pripadnosti niskosaksonskih govora cjelini nizozemskoga ili njemačkoga jezika, čime se bavio Katičić koji je tvrdio da niskosaksonski idiom pripada istom krovnom jeziku kao i nizozemski (što je sporno ako ne i sasvim netočno). Daje se i pregled raznih nesrodnih jezika koji se govore na području Nizozemske i unutar Kraljevine, koja obuhvaća i neke antilske otoke. Kroz analizu lingvističkih i socijalnih aspekata naglašava se kompleksnost identiteta nizozemskog jezika i poziva na revaluaciju percepcije i vrijednosti jezika u društvu.

Nizozemska je višejezična zemlja. Nizozemski je neosporan nacionalni («državni») jezik svih koji u toj zemlji žive, čak ako im i nije materinski ili prvi po redu stjecanja. Organsku osnovu čine /novo/niskofranački govori, točnije rečeno govori povijesnih zemalja Holandije i Brabanta, koji su pak bliski drugim niskofranačkim govorima (zelandski, /zapadno/flamanski, limburški, gelderski i dr.) u Nizozemskoj i Belgiji.

Zemljovid 1. Dijalekti nizozemskoga jezika (s frizijskim i niskosaksonskim).

U Njemačkoj tih govora ima samo u zanemarivu obimu; oko grada Kleve (ako ih uopće tko još tamo rabi). Uz istočne granice Nizozemske i Belgije ima i nekih govora koji nisu niskofranački ili su pak prelazni prema nekim niskonjemačkim odnosno srednjonjemačkim idiomima. U Belgiji ih je zapravo vrlo malo. Nećemo dakle puno pogriješiti ako /novo/niskofranački uzmemo kao dijasistemijski sinonim za nizozemski.

Time smo onda jasno definirali ovaj zapadnogermanski idiom u odnosu na druge jezike te skupine: visokonjemački, niskosaksonski, frizijske jezike te engleski i niskoškotski onkraj Sjevernoga mora. Tu još idu i afrikaans, kao polukreolizirana varijanta nizozemskoga, i razni (danas izumrli) nizozemski kreolski jezici (tzv. crnački holandski /Neger-Hollands/, Barbice Dutch i sl.), i još neki egzoti, inače slabije dokumentirani, kao na primjer, kontaktni idiomi između nizozemskoga i nekih sjevernoameričkih indijanskih jezika. Napomenimo da takozvani Pennsylvania Dutch, jezik Amiša i Menonita, u SAD-u nije nizozemski već njemački dijalekt. Klasifikacija zapadnogermanskih idioma nadasve je zanimljiva, složena i još uvijek otvorena tema, no ovdje ćemo se zadržati na nizozemskom i njegovoj neposrednoj okolini.

Nizozemski ide u skupinu jezika s policentričnom standardizacijom te se ostvaruje u više inačica u Europi i Latinskoj Americi. Europski nizozemski dijeli se na holandski (nizozemski *stricto sensu*, standardni jezik Nizozemske) i flamanski u Belgiji. Termin *flamanski* (Vlaams) odnosi se na narod Flamanaca u Belgiji, koji ne govore samo flamanskim dijalektima, a standardni izgovor temelji se zapravo na brabantском govoru Antwerpena.

U dijalektološkom smislu termin flamanski odnosi se samo na jednu specifičnu skupinu dijalekata (poglavito zapadnoflamanski i niz prelaznih govora između njega i brabantškoga koji se svodi pod zajednički nazivnik istochnoflamanski). Oba standardna lika uzeta zajedno čine nizozemski u širem smislu riječi, a tako i glasi ime jezika u svim zemljama u kojima je u službenoj uporabi (Nederlands). Iz holandskoga su se razvile i dvije karipske inačice, surinamska i antilska, o čemu će još biti riječi, a iz južnholandskoga se razvio afrikaans, dok su se kreoli razvili uglavnom na bazi zelandskog dijalekta, jezika slavnih nizozemskih pomoraca i otkrivača novih svjetova (ali i najvećih trgovaca, ne samo začinama nego i robovima).

Povijesna zemlja Holandija danas je podijeljena u dvije nizozemske provincije: Sjeverna Holandija i Južna Holandija a holandske govore nalazimo i u susjednim provincijama (Frizija, Flevoland, Utrecht, /zapadni-/Gelderland, Overijssel, Groningen i Drente) tako da termin holandski

često služi kao sinonim za nizozemski mada ga je, strogo uzevši, ispravni-je koristiti samo za govore središnjega zapada Nizozemske.

Standardni jezik u Nizozemskoj ne da se točnije lokalizirati ni u Holan-diji pa ga je najbolje definirati kao jezik obrazovanih slojeva nizozemskoga naroda u svim dijelovima države. Govorni lik standardnoga nizozemsko-ga često se naziva Polder-Nederlands, a to je razgovorni jezik obrazovani-jeg stanovništva urbanih sredina zapadne Nizozemske, proširen i u urba-nim sredinama među obrazovanim ljudima drugih krajeva zemlje.

U pokrajini Limburg mjesto svakodnevnog razgovornog jezika pripa-da limburškom dijalektu, koji se ostvaruje u raznim lokalnim inačicama, a uvijek kao vrijednosno suprotstavljen »holandskom« (što su po lokal-nom shvaćanju sva ostala narječja i govori Nizozemske). Zapravo postoje i limburške varijante holandskoga, odnosno standardnoga nizozemskog. U drugim su krajevima uporaba vernakulara i standardnog jezika funkci-onalno jasnije odijeljene. Postoji i značajna zavičajna književnost i kultur-na djelatnost na mjesnim idiomima no značaj nacionalnoga standarda nig-dje nije u pitanju.

Brabant je zemlja podijeljena između Nizozemske i Belgije, a tako je i s historijskim Limburgom. U današnjim belgijskim krajevima nikli su prvi korijeni suvremenoga nizozemskog književnog jezika. On se prvo pojavio u Limburgu 12. stoljeća, zatim doživio svoj uzlet u Brabantu 16. i 17. vije-ka, a nakon vjerskih ratova između protestanata i katolika dalje se razvija na holandskoj osnovi u Nizozemskoj. Organska mu je osnovica dakle dvo-narječna brabantско-holandska. Tako je prevedena i Biblija.

U početku je brabantски sloj bio kulturno nadmoćniji, no slijedom vreme-na na njega će sve snažniji pečat udarati jezik Holandije s njoj pridruženim zemljama (Republika sedam provincija, a kasnije Kraljevina Nizozemska sa svojih dvanaest pokrajina) u kojima je primat toga jezika odvajkada neupi-tan, čak i među govornicima nefranačkih idioma, kojih ima na sjeveroistoč-nim granicama Nizozemske i Belgije. Flamanci obično kažu da su svoj jezik dali na čuvanje Holanđanima (Nizozemcima) da bi im ga ovi kasnije vratili u razvijenom i obogaćenom liku. Kasnije ga pak Flamanci razvijaju u svom nacionalnom standardnom obliku, no jedinstvo jezika nikada nije sporno; i danas značajni utjecaji stižu iz Nizozemske (rijetko obratno).

Sjeverni nizozemski je dakle dominantna inačica zajedničkoga jezika. Potpuna je nesuvislica da je flamanski poseban jezik, što se i danas če-sto susreće u raznoj literaturi. No razgovorni jezik u Belgiji skoro je sa-svim neovisan od sjevernih razvoja: Tu se razvila cijela paleta *međuje-zika* (tussentaal) između raznih vernakulara i standardnog flamanskoga

(na bazi brabantškoga govora), tako da neupućeni Nizozemci teško mogu pratiti razgovore Belgijanaca (na primjer panel-diskusije na televiziji). U Nizozemskoj se zato flamanski programi emitiraju s potpisima i »prijevodom« na sjeverni nizozemski (»standardni holandski«). Belgijanci pak nemaju poteškoća razumjeti govor sjevernih susjeda, osim možda na nekom sjevernom dijalektu. Međusobne razlike su otprilike kao i između hrvatskoga i srpskoga, samo što postoji opća svijest o jednosti jezika i o potrebi konvergencije (u pravilu je to približavanje holandskom standardu). Pravopis je dogovorno ujednačen, a na ostalim područjima razlike se i dalje povećavaju (posebno na polju terminologije). Najveće su razlike u pogledu razgovornoga jezika, koji je u Nizozemskoj dosta ujednačen (Polder Nederlands, to jest govor zapada zemlje).

U Nizozemskoj službeni status uživaju i *frizijski* i *nizozemski znakovni jezik*. Dva su govorna jezika priznata kao europski regionalni jezici: *limburški* i *nizosaksonski*. Tome je tako jer se oni znatno razlikuju (do nerazumljivosti) od niskofranačkih govora. Limburški i nizosaksonski govore se i u susjednim zemljama (u Belgiji samo limburški, a u Njemačkoj oba), no tamo nemaju nikakva službena statusa. Njihovi govornici u Njemačkoj dijele njemačku etničku svijest s ostalim Nijemcima, a govornici limburškoga u Belgiji drže se kao jedan narod s ostalim belgijskim (i malobrojnim francuskim) Flamancima čiji je standardni jezik nizozemski (odnosno, točnije rečeno, njegova flamanska inačica, iako to nije nigdje tako formalno definirano).

Flamancima se osjećaju i govornici brabantskih i limburških dijalekata Belgije (iako ne govore flamanski: u užem smislu riječi to se odnosi samo na stanovnike pokrajina Istočna Flandrija i Zapadna Flandrija). No belgijski se Brabanćani i Limburžani u etničkom i nacionalnom smislu ne osjećaju isto s govornicima limburškoga u Nizozemskoj, koji su za njih istojezični stranci čija je nacionalna svijest nepodijeljeno ista s ostalim stanovnicima Nizozemske, bez obzira kojim pak regionalnim jezikom/dijalektom ovi govore. Ukratko: Nizozemci i Flamanci su dva naroda podijeljena istim jezikom.

Nijemcima i Nizozemcima zajednički su niskosaksonski govori te neki istočni limburški i drugi prijelazni govori (npr. ripuarski), kojih se također nađe i u Belgiji. Nijemci i Belgijanci dijele i neke druge govore južnije od Limburga uz njemačko-belgijsku granicu (zapadnosrednjonjemačke), ali to je pojava drugačijega reda, i lingvistički i sociolingvistički.

Neki se govornici u Belgiji u etničkom smislu smatraju Nijemcima, a u nacionalnom Belgijancima kojima je standardni jezik (visoko)njemački,

dok se drugi smatraju dijelom valonske zajednice i koriste se francuskim jezikom za sve civilizacijske namjene, iako doma govore germanski (juž-nolimburski, ripuarski, srednjonjemački ili luksemburški). To je područje ionako predvorje Luksemburga gdje svi govore germanski (palatinski dijalekt njemačkoga), ali im je najomiljeniji javni jezik francuski, a da pri tom nacionalna i etnička svijest nisu ni njemačka ni francuska, nego zasebna luksemburška (koju opet ne dijele govornici luksemburškoga u Belgiji gdje se oni postojano bliže Valoncima, a da se svoga njemačkoga vernakulara ne odriču iako se inače dālje od Nijemaca!).

Ovdje je dakle riječ o rubnim odnosno uzgraničnim idiomima nizozemskima, belgijskima i njemačkima. Za potrebu našega rada ostanimo u Nizozemskoj, uz male izlete preko granice u Njemačku, tek toliko koliko nam to bude nužno radi razumijevanja jezičnoga stanja u Nizozemskoj. Pri tome navedimo važan podatak da u Njemačkoj nema niskofranačkih govora na kojima se temelji nizozemski standardni jezik u Nizozemskoj i Belgiji (ne samo Flandriji!).

Situacija je dakle donekle usporediva s jezičnim odnosima na južnoslavenskom području koje je povijesno-tipološki dvodijelno: *istočnojužnoslavensko* (bugarsko-makedonsko s dva standardna jezika i prelaznim torlačkim govorima) i *zapadnojužnoslavensko*, sa slovenskim jezikom i hrvatsko-srpskim dijasistemom s četiri narječja i većim (ali i nejasnim) brojem varijeteta standardne i semistandardne štokavštine, koja je u etničkom pogledu mnogolika. Osnovna je razlika u tome da su u sjeverozapadnoj Europi etnički identiteti u uskoj svezi s državnima / nacionalnima koji su sasvim neovisni od jezičnih: svi koji žive u Nizozemskoj etnički i nacionalno su Nizozemci, čak i kad govore iste organske idiome kao i njihovi susjedi u Njemačkoj ili Belgiji, koji se pak bez primisli osjećaju Nijemcima ili Belgijancima (odnosno, prije će biti etnički Flamancima a nacionalno Belgijancima, ali to je u Belgiji strašno komplicirano pitanje sasvim strano nizozemskim prilikama i shvaćanjima). Nizozemski u Belgiji i Nizozemskoj živi dva različita i nesumjerljiva života.

Postoji bogata i stara regionalna književnost na nizosaksonskom i limburškom. Dapače: najstarija je nizozemska poezija napisana upravo na limburškom, a autor joj je Hendrik van Veldeke (12. stoljeće) koji se štuje kao otac i njemačke i nizozemske poezije (pisao je i na visokonjemačkom i na limburškom).

Zemljovid 2. Jezično područje niskosaksonskoga (niskonjemačkoga) obuhvaća i jedan dio Nizozemske. Ostatak Nizozemske i Belgije govori raznim idiomima niskofranačkoga jezika-dijasistema. U historijskom smislu niskosaksonskome treba pribrojiti i engleski i niskoškotski.

Limburški govori dio su niskofranačkoga dijasistema (*nizofranački*) ili pak čine dio prijelaznoga kontinuuma prema srednjonjemačkim govorima (na zapadnim rubovima), dok nizosaksonski predstavlja produžetak niskonjemačkoga kontinuuma, pa ih trebamo vidjeti kao dio toga jezika dijasistema s više imena od kojih je najprihvatljivije *niskosaksonski* (Niedersaksisch u Njemačkoj, Nedersaksisch u Nizozemskoj) ili *nizosaksonski*.

Termin *nizosaksonski* rabimo onda za niskosaksonske govore u (sjeveroistočnoj) Nizozemskoj. Drugi su nazivi *niskonjemački* ili *donjonjemački* (Plattdeutsch), ali oni imaju značajne nedostatke kao lingvistički termini: ili uključuju njemački etnički elemenat (kojega nema u Nizozemskoj iako su govori skoro isti kao oni preko granice samo što su preslojeni značajnim niskofranačkim prinosom iz standardne nizozemštine, a slično je i sa

sestrinskim govorima u Njemačkoj na koje već stoljećima postojano utječe standardni (visoko)njemački, ili pak nose u sebi socijalno denigrirajući ton u odnosu na korisnike (»Platt« u oba jezika ima i prizvuk »grub, neuk, lokalni, seljački, dijalektalni«).

U nacionalnom i etničkom smislu govornici niskosaksonskoga u Nizozemskoj smatraju se Nizozemcima i služe se nizozemskim (niskofranačkim) kao standardnim jezikom, a u Njemačkoj se drže Nijemcima pa se služe (visoko)njemačkim kao službenim i književnim. To znači da se u obje zemlje govornici nalaze u stanju diglosije, ne u odnosu dijalekt-standardni jezik, jer je u oba slučaja njihov govorni idiom genetski i tipološki drugačiji od organske osnove na kojoj su bazirani nizozemski odnosno njemački. Niskonjemački govori nisu dijalekti (visoko)njemačkoga niti nizozemskoga, već poseban zapadnogermanski jezik. Ne radi se dakle o lošem nizozemskom niti o lošem njemačkom nego o samostojnim idiomima, temeljenima na različitim osnovicama.

Također je pogrešno proširiti pojam niskonjemačkoga odnosno niskosaksonskoga i na niskofranačke idiome na kojima se zasniva nizozemski standardni jezik, kako čini Radoslav Katičić u svom radu *Vrijednosni identitet jezika*. Odnos niskosaksonskih i niskofranačkih govora sličan je relacijama između slovenskoga i hrvatskoga, ali ne i relaciji hrvatski-bosanski ili slično. Unutar zapadnogermanske skupine jezika trebamo dakle razlikovati visokonjemački (koji stoji sasvim posebno od sjevernih zapadnogermanskih jezika!) te niskosaksonski (u Njemačkoj i Nizozemskoj) i niskofranački (nizozemski dijalekti). Tu su naravno još i starinom srodni, ali danas sasvim različiti engleski, (nisko)škotski i svi frizijski jezici. Staroengleski se temeljio na saksonskim (ne franačkim!) govorima s nekim frizijskim fonetskim crtama. Pretjerana je tvrdnja da je engleski najbliži suvremenom frizijskom jeziku, iako s njim dijeli neke fonološke crte.

Najveći frizijski jezik je zapadnofrizijski, koji se govori samo u Nizozemskoj, u pokrajini Fryslân (Friesland), gdje je to službeni jezik. To je i drugi nacionalni jezik Nizozemske s oko 400.000 govornika. Jezik je veoma vitalan iako je svim Frisima i nizozemski prirodan i služi im kao nacionalni jezik, pored i povrh frizijskoga. Frisi se naime u etničkom smislu osjećaju Frisima, a u nacionalnome Nizozemcima.

Postoji i sjevernoholandski nizozemski dijalekt koji se također naziva *zapadnofrizijski* (West-Fries), dakle isto kao i nešto sjevernije položen jezik u pokrajini Frizija, koji je doista frizijski. Malo zbunjujuće i zabludjujuće. Kao što rekosmo, ne govore svi nizozemski Frisi frizijski. U gradovima Frizije proširen je mješoviti jezik koji se naziva *Stadsfries*: gradski fri-

zijski, a to je mješavina sjevernholandskog dijalekta koji se razvio na ja-koj frizijskoj podlozi. Potpuno obratno dogodilo se u općini Bilt na Sjeveru Frizije (Fryslân): tu se na holandsku podlogu doseljenika nakalemio lokalni frizijski, pa je i biltski zapravo miješani jezik od istih sastavnica kao i gradski frizijski, samo drugim redoslijedom i s drugim jezičnim ishodom.

Zemljovid 3.
Sadašnje i negdašnje prostiranje
frizijskih jezika.

Zemljovid 4.
Govorno područje istočno-frizijskoga
etnolekta sa Saterlandom gdje se govori
istočnofrizijski dijalekt niskosaksonštine
(stari frizijski je izumro).

Frizijskih idioma u Njemačkoj (koji su međusobno nerazumljivi) pak ima toliko da bi ispravnije bilo ustanoviti frizijsku podskupinu unutar zapadnogermanske potporodice germanskih jezika. Uz obale sjevernoga mora govori se i *istočnofrizijski* (najstariji dokumentiran frizijski jezik) koji je danas praktički nestao (svega oko 2000 govornika) i obično se naziva *satersko-frizijski* (*Seeltersk*, *Sater-Fries*). Tu se zapravo radi o posebnom etničkom idiomu koji se razvio na niskosaksonskoj osnovi.

Zemljovid 5. Sjevernofrizijski jezici i dijalekti (ukupno 13).

U njemačkoj saveznoj državi Schelswig-Hollstein (u okrugu Nordfriesland) govori se *sjevernofrizijski*, što je pak skupno ime za desetak međusobno jedva razumljivih idioma, koje možemo podijeliti u dvije skupine: *otočni sjevernofrizijski* i *priobalni sjevernofrizijski (kontinentalni)*. Prvi se odnosi na jezike otoka Helgoland, Sylt, Amrum i Föhr.

Frisi u pokrajini Friesland u nacionalnom se smislu smatraju Nizozemcima, a samo u etničkom smislu Frisima. Nizozemski je dakle i njihov prvi ili drugi jezik, a socijalne su funkcije frizijskoga ograničene i strogo regionalne, i sami ga Frisi ne govore svi, a oni koji se njime svakodnevno služe ne koriste ga u svim životnim situacijama, tako da većina Frisa zapravo slabo piše standardni frizijski, koji je inače sasvim dobro uređen standardni jezik sa svom nužnom nadgradnjom.

Na predivnim frizijskim vadskim otocima (do kojih se može prošetati za niska mora, tj., jake oseke) govori se sjevernholandski nizozemski, gradski frizijski (Stadsfries) i »pravi« frizijski, ponegdje i groningenki niskosaksonski. Radi potpunosti dodajmo još jedan miješani dijalekt pokrajine Stellingwerf, gdje se na niskosaksonski nadogradio lokalni frizijski utjecaj. U ovoj maloj zemljici veličine naše Banovine govori se dakle pet različitih jezika (od kojih su samo nizozemski i frizijski književni i standardni jezici). I nizozemska je Frizija dakle izrazito višejezična zemlja (a time višejezičnost Nizozemske još nije iscrpljena!). Da ne mislimo dakle da je samo Balkan jezično raznolik!

Romski jezik također uživa službeno priznanje kao manjinski jezik, iako sama romska manjina nije službeno priznata. Romi i Sinti, međutim, žive u Nizozemskoj šest stotina godina i nesumnjivo su autentično nizozemska jezična skupina. Ovaj je jezik uglavnom govorni jezik, ali postoje i pisci na romskom koji pišu etničku poeziju i prozu i na nizozemskom.

Još jedan etnički jezik, jidiš, nestao je, ali ne bez tragova: značajno je utjecao na nizozemski jezik, posebno na njegov amsterdamski dijalekt. Neke romske i jidiške riječi već su se dugo ugnijezdile na nizozemskom. Uz ove jezike s različitim službenim statusima, Nizozemska je dom još nekoliko jezika i dijalekata. Govornici zelandskog jezika / dijalekta podnijeli su zahtjev za status regionalnoga jezika (streektaal), kakav uživaju limburški i nizosaksonski, ali to službeno nije odobreno. Naravno, jezik postoji, čak i ako je moguće raspravljati je li to jezik ili "puki" dijalekt, kao u slučaju limburškoga i nizosaksonskoga. Ti se jezici govore duž nizozemske / njemačke granice i na mnogim mjestima nije moguće reći pripada li neki dijalekt jednom ili drugom jezičnom sustavu. U određenom smislu, može se reći da se Plattdeutsch (Niedersaksisch) govori i u Nizozemskoj; ali ne i obratno: niskofranački nizozemski se ne govori u Njemačkoj. Međutim, dotični nacionalni jezici imaju važan utjecaj na dijalekte sa svih strana granice, tako da su oni sada različiti u tom smislu, pa je prikladnije govoriti o nizozemsko-saksonskom i njemačko-saksonskom dijalektu, koji se razlikuju ne po organskoj osnovici već po posuđenim slojevima uzeti-ma iz nacionalnih standardnih jezika.

Uz izvorno "nizozemske" jezike u Kraljevini, službeni status imaju papiamento i engleski na Nizozemskim Antilima. Papiamento je jedan od kreolskih jezika, čija je leksička osnova portugalski (naknadno preslojen španjolskim utjecajima), ali jezični ustroj svjedoči o afričkom porijeklu njegovih govornika i pokazuje utjecaje zapadnoafričkih jezika.

Papiamentski se govori na takozvanim »Zavjetrinskim otocima« ili ABC-otocima (Aruba, Curaçao i Bonaire). Na svakom od tri otoka jezik

ima svoju inačicu imena (Curaçao: papiaments; Aruba: papiamento; Bonaire: papiamen), a postoje i dvije varijante standardnog jezika, odnosno pravopisa). Na preostala tri nizozemska antilska otoka – Sint Maarten, Sint Eustacius i Saba – govori se karipsko-engleski kreol, a tamo je službeni engleski, zajedno s nizozemskim, jezikom državnih ustanova i škola.

Dakle, Kraljevina Nizozemska ima pet službenih jezika – nizozemski, frizijski, papiamento, engleski i nizozemski znakovni jezik – i tri priznata etnička / regionalna jezika – romski, limburški i nizosaksonski. Posljednja tri jezika su prvenstveno govorni jezici, posjeduju i zanimljivu literaturu, ali ne i jedinstveni jezični standard. Najenergičniju vitalnost pokazuje limburški.

Zemljovid 6. Nizozemski Antili (ne vidi se Aruba, zapadno od Curaçaoa). Bonaire, Saba i Sint Eustacius su nizozemske općine s posebnim statusom, dok su Aruba, Curaçao i Sint Maarten neovisne zemlje pod nizozemskom kraljevskom krunom.

Pored ovih jezika s određenim službenim statusom u Nizozemskoj, govore se i mnogi drugi jezici. Na ulicama nizozemskih gradova mogu se čuti razni surinamski jezici, ne zaboravimo da je Surinam bio nizozemska kolonija, baš kao i Indonezija. Od surinamskih jezika najpoznatiji je Sranan ili Sranan-tongo, kreolski jezik zasnovan na engleskom s afričkim strukturnim utjecajima. Postoji nekoliko kreolskih surinamskih jezika, no Sranan je zajednički govorni jezik velikog dijela Surinamaca, čak i onih koji govore sarnami (djelomično kreolizirani hindustanski dijalekt) ili kineske jezike (hakka, min, kantonski itd). Naravno, surinamski i nizozemski Kinezi i Hindustanci (hindusi i muslimani) također koriste standardne jezike svojih nacija, (mandarinski) kineski, hindski i urdski. Ostali Surinamci koriste javanski ili neki drugi indonezijski jezik ili jedan od nekoliko jezika surinamskih Indijanaca ili druge kreolske jezike (npr. saramakan). Svi Surinamci savršeno govore nizozemski jezik, iako često s određenim naglaskom, koji je općenito vrlo popularan u Nizozemskoj. Uz raznoetnične Surinamce, u Nizozemskoj žive i Indonežani i Papuanci, među kojima većina ne govori indonezijski (recimo, malajski) jezik, na primjer Molučani; jer je kod njih zamjena jezika skoro već dovršena; skoro svi govore samo nizozemski.

Konačno, ne zaboravimo jezike ekonomskih migranata i tražitelja azila koji su posljednjih četrdeset godina svoj dom pronašli u Nizozemskoj. Njihov je popis vrlo velik, bilo bi lakše reći koji se jezici ne govore u Nizozemskoj! Spomenimo samo najvažnije, a jedan od njih je arapski (posebno magrebski dijalekt) i razni berberski jezici, među kojima se ističe tamazight. Ovim jezikom govori većina od 300 000 nizozemskih Marokanaca. Također je važno spomenuti turski jezik, jezik gotovo 300 000 Nizozemaca. Slična se brojka odnosi i na Surinamce, mada nije jasno koliko njih govori kojim jezikom. Štoviše, među "Turcima" postoji veliki broj Kurda, uz Kurde iz Iraka, Irana i Sirije. Ukupan broj Kurda računa se na oko 50 000.

Među ostalim migrantskim jezicima spomenimo samo najvažnije: portugalski (uključujući portugalski kreolski jezik mnogih migranata sa Zele-nortskih otoka (Cabo Verde), s možda oko 100 000 govornika), španjolski, talijanski, grčki, tzv. srpskohrvatski u raznim varijantama. U posljednje vrijeme sve se češće susreću i perzijski, urdu i drugi pakistanski jezici, neki afganistanski jezici poput paštunskoga ili darijskoga (inačica farsijskoga). Mnogo je i govornika posve nedavnih došljaka: Poljaka, Rusa, Rumunja, Bugara ... Osim toga, u Rotterdamu ćete moći primijetiti razne skandinavske crkve za pomorce: dansku, švedsku, finsku i norvešku. Ti su Skandinavci također Rotterdamci koji doprinose jezičnoj raznolikosti Nizozemske. Ne smijemo izostaviti ni mnoge Nijemce, kojih je u Nizozemskoj oko

pola milijuna. Govornike engleskog jezika uopće ne moramo spominjati. Praktički svi govore taj jezik u Nizozemskoj. Zapravo se koristi kao pomoćni jezik u mnogim situacijama, a u velikim gradovima on se postupno nameće kao drugi jezik. Postoje velike skupine raznorodnih stranaca u Nizozemskoj koje se služe samo engleskim, što je i radni jezik mnogih tvrtki.

Na kraju smo malo rekli o samom nizozemskom, koji je doista jezik praktički svih stanovnika Nizozemske. Povezuje različite etničke skupine i nije samo funkcionalna nego i simbolička poveznica nizozemskog etničkog kaleidoskopa. Autor ovog kratkog prikaza također nije njegov izvorni govornik, ali ga ipak smatra svojim. Taj jezik je nit poveznica svih stanovnika Nizozemske.

Jezik povezuje Nizozemce sa susjedima Flamancima i Nijemcima, ali i preko mora sa Surinamcima, Antilcima a dijelom i sa Južnoafrikancima. Afrikaans je djelomično kreoliziran nizozemski dijalekt koji se etablirao i razvio kao zaseban jezik tijekom posljednjih stotinu godina. Tim se jezikom govori i u Namibiji, među ostalima i posebna mješovita etnička skupina tzv. Bastardi. Afrikaans se nekoć govorio u Zimbabveu i Bocvani, ali ta su vremena prošla. Danas nalazimo sve više govornika afrikaansa u Australiji ili Kanadi. Afrikaans u Južnoj Africi brzo opada i gubi na važnosti jer ga većina izvornih govornika (a većina su zapravo negroidi a ne bijelci!) povezuje s neslavnom prošlošću apartheida. Nizozemski nije samo jedan jezik već cijela skupina različitih idioma. Na kraju spomenimo i da je u Nizozemskoj (u Rotterdamu) i glavno sjedište pokreta za međunarodni jezik esperanto, koji se često može čuti u blizini glavnoga ureda u Rotterdamu. I to je simbolično jer Rotterdam doista jest kozmopolitski grad u kome se govori oko 200 jezika.

Većina neupućenih drži Nizozemsku za gotovo primjernu jednojezičnu zemlju. Nadamo se da smo tu predrasudu ovim radom uspjeli suzbiti. Također smo nastojali ukazati na složeni karakter nizozemskoga kao jezika s policentričnom standardizacijom, što tipološki dosta nalikuje situaciji na štokavskom području. Nastojali smo pokazati da se u slučaju niskosaksonskih govora nikako ne radi o pitanju vrijednosnoga identiteta već o situaciji klasične diglosije, kako u Njemačkoj tako i u Nizozemskoj. Govornici niskosaksonskoga pripisuju svom idiomu jaku emocionalnu vrijednost, no u izboru standardnoga jezika prevlađuju funkcionalni kriteriji i nacionalni osjećaj.

Uz taj se jezik naime ne vežu posebni nacionalni osjećaji, što opet nema

nikakve veze s vrijednosnim identitetom jezika. Većina jezika svijeta je takva. U nekim područjima Belgije prava se komunikacijska vrijednost pripisuje francuskome, a ne materinskom germanskom idiomu, pri čemu ne postoji jaka društvena volja da se kao standardni idiom koristi krovni jezik kome taj dijalekt pripada. Moglo bi se čak reći da germanski vernakular uopće nema vrijednosni identitet, ili je on veoma nizak.

To sve znači da treba iznova ocijeniti Katičićev rad o vrijednosnom identitetu jezika, gdje se velik dio argumentacije zasniva upravo na niskosaksonske-niskofranačkim primjerima, što on tretira kao isti jezik. To su dva različita zapadnogermanska dijasistema kojima je jedino zajedničko to što nisu proveli visokonjemački pomak glasova; a to se nije dogodilo ni u frizijskim ni u skandinavskim jezicima, kao ni u engleskom i niskoškotskom.

Lakše je zamisliti da vrijednosnim kriterijima ne bi trebalo biti mjesta pri znanstvenom definiranju pojma i opsega jezika. Posao lingvиста je da opišu lingvističke činjenice, što bi se, kao i u svakoj drugoj grani znanosti, trebalo obaviti bez utjecaja vrijednosnih sudova.

Činjenica je također da ljudi nužno uvijek imaju i vrijednosne stavove o svom jeziku no to nije nešto čime bi se trebale baviti jezikoslovne struke. Prepustimo to sociolozima jezika, antropolozima i sličnim strukama. Visokonjemački glasovni pomak ili palatalizacija, vrijednosno su neutralne pojave. Jezik se mora određivati jezičnim parametrima, a ne sudovima o njemu. Inače bismo kao lingvisti mogli doći u paradoksalne situacije da se iste jezične činjenice različito tretiraju. Historijski i tipološki ustroj jezika dovoljni su da se odredi njegov lingvistički identitet. Vrijednosni sudovi govore puno o govornicima jezika i njihovim susjedima, ali ništa o jeziku samome.

Katičić se mudro suzdržao da kaže ma i jednu riječ o odnosima na području našega jezika, očito svjestan da kriterij vrijednosnoga identiteta nije pogodan da se opišu odnosi na području standardne novoštokavštine. I sam je napisao niz radova koji takvo što izričito ne dopuštaju. Također nije u sliku uključio slovenski jezik koji nema posebnoga historijskoga identiteta (ne može ga se izdvojiti iz kompleksa zapadnojužnoslavenskih idioma, osim po kriterijima naglaska), a i na tipološkoj razini (osim čuvanja dvojine) nema dovoljno osnove da se jasno izdvoji iz dijalektalnoga kontinuumu s kajkavskim i čakavskim govorima hrvatskoga jezika. Kako god se uzme, slovenski je poseban jezik s jasnim identitetima, a to također nema nikakve veze s vrijednosnim poimanjem toga jezika od strane njegovih govornika ili susjeda.

S druge strane makedonski se u tipološkom smislu može dovoljno

razgraničiti od bugarskoga, o čemu je dosta pisao Dalibor Brozović. Isto tako ne treba zaboraviti da haićanski kreol ima poseban status kao jezik, u svakom slučaju jasno je tipski drugačiji od francuskoga prema kojemu u historijskom smislu stoji jednako kao francuski prema latinskome.

Ima se dakle štošta pripomenuti o ovom važnom radu Radoslava Katičića, koji je po mom mišljenju jedan od najslabijih njegovih uradaka u metodološkom smislu. Ovdje smo se ograničili samo na niskonjemački-nizozemski slučaj. Moglo bi se detaljno oprimjeriti da su to dva različita jezika u svakom pogledu, no to bi onda postala čitava knjiga, koja je uostalom sasvim nepotrebna. Dovoljno je prolistati niskonjemačke i nizozemske gramatike ili usporediti tekst Maloga Princa na tim idiomima.

U ovom radu nismo koristili citate, među ostalim jer se on bazira na elementarnim spoznajama iz dijalektologije, povijesti i tipologije zapadno-germanskih jezika. Rad je baziran na mojim istraživanjima tijekom izrade mrežnih stranica Lingvo-Info, gdje sam bio zadužen za nizozemski, talijanski jezik i romski jezik te sociolingvistiku. Ovdje navodim glavnu literaturu kojom sam se pri tome služio, izostavljajući niz manjih, ali ne manje značajnih radova jer bi time bibliografija postala prevelika.

Literatura

- Beem, H. 1998. *Resten van een taal. Woordenboekje van het Nederlandse Jiddisch*. Nederlands-Israëlitisch Kerkgenootschap.
- Bezoen, H. L. 1948. *Taal en volk van Twente*. Assen: Van Gorcum & Comp.
- Bloemhof, Henk. 2005. *Taaltelling Nedersaksisch. Een enquête naar het gebruik en de beheersing van het Nedersaksisch in Nederland*. Groningen: Sasland; Oldeberkoop: Stichting Stellingwarver Schrieversronte.
- Bloemhof, Henk et al. 2008. *Handboek Nedersaksische taal en letterkunde*. Assen: Van Gorcum.
- Boelens, Kr. 1972. *Friese taalpolitiek. Actuele Onderwerpen* (AO-boekje 1427). Lelystad.
- Booij, Geert; Ariane van Santen. 1995. *Morfologie: de woordstructuur van het Nederlands*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Braun, Josy et al. 2005. *Grammaire de la langue luxembourgeoise. Grammaire vun der Lëtzebuurger Sprooch*. Luxembourg: Le Gouvernement du Grand-Duché de Luxembourg.
- Broekman, J. H. 1942. *Taalverhoudingen in Zuid-Afrika*. Brugge: Wiek op.

- Cornelissen, Georg. 2003. *Kleine niederrheinische Sprachgeschichte (1300–1900). Met een Nederlandse inleiding*. Geldern – Venray.
- Daan, Jo. 1987. *Ik was te bissie... Nederlanders en hun taal in de Verenigde Staten*. Zutphen: De Walburg Pers.
- Daan, Jo; A. Weijnen. 1967. *Taalsociologie*. Amsterdam: N.V. Noord-Hollandse Uitgevers Maatschappij.
- De Graaf, Bart; Riet De Jong-Goossens. 2014. *Nederlands als poort naar Afrika*. Scriptum.
- De Haan, Rienk. 2006. *Fries voor zelfstudie*. Utrecht: Prisma.
- De Vink, Leendert. 2004. *Kleine grammatica van het Katwijk*. Primavera Pers.
- De Vries, Jan. 1999. *Niet alleen voor paarden. Nederlands: de groei van de standaardtaal, de positie in Europa en de wereld, recente veranderingen*. Leiden: SNL.
- De Vries, Jan W.; Roland Willemyns; Peter Burger. 2003. *Het verhaal van een taal. Negen eeuwen Nederlands*. Amsterdam: Prometheus.
- Den Boon, Ton. 2007. *Beterlands. Nederlands over de grens*. 's-Hertogenbosch: Adr. Heinen Uitgevers.
- Donaldson, B. C. 1983. *Dutch Reference Grammar*. Leiden: Martinus Nijhoff.
- Donaldson, B. C. 1983. *Dutch: A Linguistic History of Holland and Belgium*. Leiden: Martinus Nijhoff.
- Donaldson, B. C. 1997. *Dutch: A Comprehensive Grammar*. London – New York: Routledge.
- Douwes, Rynke et al. 2010. *Languages and Language Education in Fryslân. The role and position of Frisian in the Province of Fryslân and in Frisian Education*. Ljouwert: European Research Centre on Multilingualism and Language Learning, Fryske Akademy.
- Dumoulin, Phil; Jan Coumans. 1986. *Sjöd miech nog eint in. Het dialect van Maastricht: een groot-Limburgse taal*. 's-Gravenhage: Uitgeverij BZZtôH.
- Entjes, H. 1974. *Dialecten in Nederland*. Haren (GN): Knoop & Niemeijer.
- Extra, Guus et al. 2002. *De andere talen van Nederland*. Bussum: Coutinho.
- Fokkema, D. Sr. 1948. *Beknopte Friese spraakkunst*. Groningen – Batavia: J. B. Wolters' Uitgeversmaatschappij N.V.
- Fokkema, D. Sr. 1969. *Beknopte spraakkunst van het Schiermonnikoogs*. Ljouwert / Leeuwarden: Fryske Akademy.
- Geerts, Guido. 1972. *Taal of taaltje? Een bloemlezing taalpolitieke beschouwingen over het Nederlands*. Leuven: Acco.
- Geerts, Guido. 1995. *Nederlands, één en veelzijdig. Een selectie artikelen van Guido Geerts, hem aangeboden ter gelegenheid van zijn emeritaat*. Leuven: Universitaire Pers Leuven.
- Gorter, D. et al. 1984. *Taal yn Fryslân*. Ljouwert (Leeuwarden): Fryske Aka-

- demy.
- Groeneboer, Kees (ur.). *Koloniale taalpolitiek in Oost en West: Nederlands-Indië, Suriname, Nederlandse Antillen, Aruba*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Heeroma, K.; J. Naarding. 1961. *De ontfriesing van Groningen*. Zuidlaren: N.V. v.h. Fa. J. K. Hertz & Co.
- Heeroma, K.; J. Naarding. 1964. *Oostnederlands. Bijdrage tot de geschiedenis en de streektaalkunde van Oost-Nederland*. 's-Hertogenbosch: L. C. G. Malmberg.
- Heyting, Hans (prev.) et al. 1981. *Marcus, en Drentse vertaaling*. Meppel: Stichting Het Drentse Boek.
- Hoppenbrouwers, Cor. 1990. *Het regiolect. Van dialect tot Algemeen Nederlands*. Amsterdam: Coutinho.
- Joosse, Wim (prev.). 2000. *Psalmen in het Zeeuws* (vertaald door Wim Joosse). Haarlem – Biervliet: Nederlands Bijbelgenootschap; Zeeuwsche Vereniging voor Dialectonderzoek.
- Karsemeijer, J.; G. Kazemier. 1964. *Nederlands na 1600*. Groningen: J. B. Wolters.
- Kocks, Geert Hendrik. 1970. *Die Dialekte von Südostdrente und anliegenden Gebieten*. Proefschrift. Groningen: Rijksuniversiteit te Groningen.
- Kroon, Sjaak; Ton Vallen. 2004. *Dialect en school in Limburg*. Amsterdam: Aksant Academic Publishers (Studies in Multilingualism).
- Kruijsen, Joep; Nicoline van der Sijs (ur.). 1999. *Honderd jaar stadstaal*. Amsterdam – Antwerpen: Uitgeverij Contact.
- Lindow, Wolfgang et al. 1998. *Niederdeutsche Grammatik*. Bremen – Leer: Institut für Niederdeutsche Sprache; Verlag Schuster.
- Louw, S. A. 1948. *Dialectvermenging en taalontwikkeling. Proeve van Afrikaanse taalgeografie*. Amsterdam: Noord-Hollandsche Uitgevers Maatschappij.
- Mercator. 2008. *Frisian. The Frisian language in education in the Netherlands* (4th ed.). Ljouwert: Mercator, European Research Centre on Multilingualism and Language Learning; Fryske Akademy.
- Naarding, J. 1948. *De Drenten en hun taal*. Assen: Van Gorcum & Comp.
- Nortier, Jacomine. 2001. *Murks, een straattaal. Vriendschap en taalgebruik onder jongeren*. Amsterdam: Prometheus.
- Overdiep, G. S. 1947. *Volkstaal en dialectstudie*. Antwerpen: Uitgeverij N.V. Standaard-Boekhandel.
- Peeters, Jana. 2016. *Taalcursus Afrikaans. Achtergrond en theorie van het Afrikaans*. Brussel: Academic Scientific Publishers.
- Pietersen, I. (drs.). 1969. *De Friezen en hun taal*. Drachten: Drukkerij en

- Uitgeverij Laverman N.V.
- Raskin, Brigitte. 2012. *De taalgrens*. Leuven: Davidsfonds Uitgeverij.
- Schatz, Henriëtte. 1987. *Lik op stuk. Het dialect van Amsterdam*. 's-Gravenhage: Uitgeverij BZZtôH.
- Schippers, B. W. 1963. *Taalkundige kernen en perspectieven: taal en spraak in stad en streek*. Groningen: J. Wolters.
- Schmidt-Petersen, J. 1928. *The North Frisian Dialect of Föhr and Amrum. Grammar and texts with specimens of other dialects*. Edinburgh: I. B. Hutchen.
- Scholtmeijer, Harrie. 1999. *Naast het Nederlands. Dialecten van Schelde tot Schiermonnikoog*. Amsterdam – Antwerpen: Het Taalfonds; Uitgeverij Contact.
- Sipma, P. 1966. *Phonology and Grammar of Modern West Frisian. With Phonetic Texts and Glossary*. Ljouwert / Leeuwarden: Fryske Akademy.
- Sterkenburg, Piet van. 2009a. *Een kleine taal met grote stem. Hedendaags Nederlands*. Schiedam: Scriptum.
- Sterkenburg, Piet van. 2009b. *Moeni mounie niet mekkeren. Zuidafrikaans met een glimlach*. Schiedam: Scriptum.
- Stevenson, Patrick (ur.). 1997. *The German Language and the Real World. Sociolinguistic, Cultural, and Pragmatic Perspectives on Contemporary German*. Oxford: Clarendon Press.
- Stroop, Jan. 1998. *Poldernederlands, waardoor het ABN verdwijnt*. Amsterdam: Uitgeverij Bert Bakker.
- Stroop, Jan (ur.). 2003. *Waar gaat het Nederlands naartoe? Panorama van een taal*.
- Ter Laan, K. 1953. *Proeve van een Groninger sprakkunst*. Winschoten: Drukkerij & Uitgeverij J. D. van der Veen.
- Thies, Heinrich. 2017. *Plattdeutsche Grammatik. Formen und Funktionen*. Kiel: Wachholtz Murmann Publishers (Edition Fehrs-Gilde).
- Tieken-Boon van Ostade, Ingrid. 2019. *Haagse talen*. Uitgeverij De Nieuwe Haagse.
- Tiersma, Pieter Meijes. 1985. *Frisian Reference Grammar*. Dordrecht – Cinnaminson: Foris Publications.
- Van den Berg; Marc van Oostendorp. 2012. *Dat is andere taal. Streektaalen en dialecten van Nederland*. Houten – Antwerpen: Uniboek – Het Spectrum B.V.
- Van den Broecke-de Man, E. J. et al. 1981/1987. *Serijska od osam knjiga o raznim govorima zelandskoga idioma* (Axel, Walcheren, Noord-Beveland, Zuid-Beveland, Tholen en St.-Philipsland, West Zeeuwsch-Vlaanderen, Oost

- Zeeuwsch-Vlaanderen 1 i 2). Biervliet: Zeeuwsche Vereniging voor Dialectonderzoek; Ternneuzen: Drukkerij van Aken.
- Van der Horst, Joop; Kees van der Horst. 1999. *Geschiedenis van het Nederlands in de twintigste eeuw*. Den Haag – Antwerpen: SDU Uitgevers; Standaard Uitgeverij.
- Van der Sijs, Nicoline (ur.). *Serija »Taal in stad en land«* — 27 knjiga o idiomima i dijalektima Nizozemske i Belgije (Amsterdam, Fries en Stadsfries, Gronings, Haags, Leids, Maastrichts, Oost-Brabants, Rotterdams, Stellingwerfs, Utrechts, Venloos, West-Brabants, Zuid-Gelderse dialecten, Sallands, Heerlens, Taal van de Wadden, Drents, Zeeuws, Noord-Hollands, Zuid-Hollands, West-Vlaams, Oost-Vlaams, Belgisch-Limburgs, Venloos, Roermonds en Sittards, Frans Vlaams, Brussels, Stads-Antwerps, Vlaams-Brabants en Antwerps).
- Van der Sijs, Nicoline. 2004. *Taal als mensenwerk. Het ontstaan van het ABN*. Den Haag: SDU Uitgevers.
- Van der Sijs, Nicoline (ur.). 2005. *Wereldnederlands. Oude en jonge variëteiten van het Nederlands*. Den Haag: SDU Uitgevers.
- Van der Wal, Marijke; Cor van Bree. 2008. *Geschiedenis van het Nederlands*. Houten: Spectrum.
- Van Gaalen, Ad. 1989. *Stadsplat. De stadsdialecten. De dialecten van de zes grote steden*. Groningen: Wolters-Noordhoff.
- Van Hauwermeiren, Paul; Femke Simonis. 1990. *Waar Nederlands de voertaal is. Nederlanden Valderenkunde*. Leuven – Brussel: Uitgeverij J. Van In.
- Van Hout, Roeland; Uus Knops (ur.). *Language Attitudes in the Dutch Language Area*. Foris Publications (Topics in Sociolinguistics 5).
- Van Hout, Roeland; Ton van de Wijngaard (ur.). 2006. *Lang leve de dialecten. Streektaalbeleid in Nederland*.
- Van Rossem, Cefas; Hein van der Voort. 1996. *Die Creol Taal: 250 years of Negerhollands texts*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Vandeputte, Omer. 1988. *Dutch: The Language of Twenty Million Dutch and Flemish People*. Stichting Ons Erfdeel.
- Veldman, Fokko. 1992. *De taal van Westerwolde. Patronen en structuren in een Gronings dialect*. Groningen: Van Dijk & Foorthuis.
- Voortman, Berber. 1994. *Regionale variatie in het taalgebruik van notabelen. Een sociolinguistisch onderzoek in Middelburg, Roermond en Zutphen*. Academisch proefschrift. Amsterdam: Universiteit van Amsterdam.
- Weijnen, A. A. 1948. *Wezen en waarde van het dialect*. Zutphen: N.V. W. J. Thieme & Cie.
- Weijnen, A. A. 1966. *Nederlands dialectkunde*. Assen: Van Gorcum & Comp.

- N.V.; Dr. H. J. Prakke & H. M. G. Prakke.
Weijnen, A. A. 1974. *Het algemeen beschaafd Nederlands historisch beschouwd*. Assen: Van Gorcum & Co. B.V.
Weijnen, A. A. 1987. *De dialecten van Noord-Brabant* (tweede bijgewerkte uitgave). 's-Hertogenbosch: Het Noordbrabants Genootschap.
Willemyns, Roland. 2013. *Dutch: Biography of a Language*. Oxford: Oxford University Press.
Willemyns, Roland; Wim Daniëls. 2003. *Het verhaal van het Vlaams. De geschiedenis van het Nederlands in de Zuidelijke Nederlanden*. Houten: Het Spectrum; Antwerpen: Standaard Uitgeverij.
Wils, Lode. 1994. *Waarom Vlaanderen Nederlands spreekt*. Leuven: Davidsfonds.
Žluktenko, Ю. А.; A. V. Dvuhžilov | Жлуктенко, Ю. А.; Двухжилов, А. В. 1984. *Фризский язык*. Киев: Наукова думка.

Languages of the Netherlands and the Value of Language Identity

Abstract

The paper examines the multiplicity of languages in the Netherlands, where Dutch is the undisputed official language. Dutch belongs to the group of Low Franconian languages and is standardized into several variants, including Flemish in Belgium. The paper also analyzes dialects and regional variants, as well as the historical and cultural connections between the Netherlands and Belgium. Flemish and Dutch cannot be considered separate languages, although speakers maintain multiple specific national identities. There is also a discussion on Frysian, Low Saxon and Limburgish idioms, their status, and their influence on languages within the Netherlands. The question of the relatedness and belonging of Low Saxon speech to the entirety of Dutch or German language is raised, a subject that Katičić addressed, claiming that the Low Saxon idiom belongs to the same roof language as Dutch (which is debatable, if not completely incorrect). A review of various unrelated languages spoken in the Netherlands and within the Kingdom, which includes some Antillean islands, is also provided. Through the analysis of linguistic and social aspects, the complexity of the Dutch language identity is highlighted, calling for a reevaluation of the perception and value of language in society.

